

Міністерство освіти і науки України

Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

ГОРПІНІЧ ТЕТЯНА ІГОРІВНА

УДК 378.147.808.111

**МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ АНГЛОМОВНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ У ЧИТАННІ У МАЙБУТНІХ ФАРМАЦЕВТІВ
З УРАХУВАННЯМ ІНДИВІДУАЛЬНО-КОГНІТИВНИХ СТИЛІВ
НАВЧАННЯ**

13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови)

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Одеса – 2014

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор
Морська Лілія Іванівна,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка,
завідувач кафедри англійської філології.

Офіційні опоненти – доктор педагогічних наук, професор
Заболотська Ольга Олександрівна,
Херсонський державний університет,
завідувач кафедри англійської мови
та методики її викладання

кандидат педагогічних наук, доцент
Боднар Світлана Вікторівна,
Одеський інститут фінансів
Українського державного університету фінансів
та міжнародної торгівлі,
доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін.

Захист відбудеться «24» червня 2014 р. о 12 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 41.053.04 Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65029, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26, конференц-зал.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 36.

Автореферат розісланий «23» травня 2014 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

І. О. Татарина

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. У сучасних умовах модернізації та реформування системи освіти, відповідно до завдань іншомовної підготовки спеціалістів, визначених Концепцією мовної освіти в Україні та Загальноєвропейськими рекомендаціями, постає питання щодо підготовки висококваліфікованих різнопрофільних фахівців, здатних за допомогою іноземної мови вирішувати різноманітні завдання професійного характеру, використовуючи при цьому іншомовні джерела інформації з метою самоосвіти і самовдосконалення. У зв'язку з цим увага багатьох учених зосереджена на проблемі навчання читання іншомовної автентичної літератури.

На цей час розроблено методологічні засади навчання читання іноземною мовою (Е. В. Барбакова, І. М. Берман, М. Л. Вайсбурд, В. І. Карпов, Г. Н. Котоваєва, М. В. Ляховицкий, О. Д. Митрофанова, О. І. Мотіна, Т. Б. Одинцова, І. О. Рапопорт, Г. В. Рогова, Т. С. Серова, С. К. Фоломкіна, В. С. Цетлін, Н. П. Шевченко), обґрунтовано психологічні передумови розвитку вмінь іншомовного читання як виду мовленнєвої діяльності (В. О. Артемов, О. О. Брудний, О. П. Доблаєв, Т. Г. Єгоров, І. О. Зимня, З. І. Кличнікова, Ю. Ф. Малініна, В. О. Маслова, О. М. Соколов, Л. М. Шварц).

Роботи цих дослідників стали підґрунтям для розробки концепцій навчання професійно зорієнтованого читання (Г. В. Барабанова, Г. О. Костерін, О. А. Крилова, Л. І. Морська, О. Ю. Паніна, Т. С. Серова, С. Г. Улітіна), відповідно до теоретичних положень яких створено методики навчання читання майбутніх *учителів* за допомогою художніх (Т. О. Вдовіна) та публіцистичних (О. В. Бирюк) творів; *військових спеціалістів* на базі фахової літератури (Н. В. Ульянова); *аграріїв* на основі наукових англійських першоджерел (О. С. Малюга); *економістів* за допомогою ділової документації на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій (С. В. Радецька) та студентів вищих технічних навчальних закладів на основі автентичних текстів із застосуванням комп'ютерних програм (М. Г. Бондарев).

Існує низка досліджень, присвячених процесу навчання читання фахівців медичної галузі, зокрема майбутніх фармацевтів. В них зосереджено увагу лише на навчанні термінологічної лексики (Т. В. Коломієць), розвитку вмінь професійного монологічного мовлення на основі прочитаної інформації з іноземних джерел (Е. Є. Шпак), формуванні здатності читати й перекладати специфічні лексичні одиниці фармацевтичної галузі (М. І. Августинович).

Однак, незважаючи на суттєву базу досліджень, не було вичерпано весь потенціал процесу навчання читання англійських фахових джерел майбутніх фармацевтів. Так, не приділено достатньо уваги висвітленню жанрової специфіки іноземних професійних текстів (навчальна стаття, рецепт та інструкція до застосування лікарського засобу, наукова стаття), не враховано вплив індивідуально-когнітивних стилів (ІКС) навчання студентів на ефективність формування іноземної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів. Саме цей факт зберігає існуюче протиріччя між потребами

майбутніх фармацевтів використовувати читання як засіб удосконалення власної професійної компетентності та обмеженими іншомовними можливостями їх реалізації. Спроба запропонувати один із варіантів вирішення означеного протиріччя зумовила вибір теми дисертаційного дослідження **«Методика формування професійної англомовної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів з урахуванням індивідуально-когнітивних стилів навчання»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Вибір напряму дослідження пов'язаний з комплексною науково-дослідною темою кафедри англійської філології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка «Теоретико-методичні аспекти професійного становлення та мовної підготовки фахівця гуманітарного профілю» (реєстраційний номер 0110U000076). Тему дисертації затверджено Вченою радою Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (протокол № 9 від 22.04.2012) й узгоджено в Раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології в Україні (протокол № 5 від 29.05.2012).

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та апробувати методику формування професійної англомовної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів з урахуванням їх індивідуально-когнітивних стилів навчання.

Досягнення мети передбачало вирішення таких **завдань**:

1. З'ясувати сутність поняття «професійна англомовна компетентність у читанні у майбутніх фармацевтів», визначити його структуру.
2. Проаналізувати методи формування професійної англомовної компетентності в читанні у вітчизняній та зарубіжній методиці.
3. Дослідити вплив індивідуально-когнітивних стилів навчання на ефективність формування професійної англомовної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів.
4. Обґрунтувати і розробити модель формування професійної англомовної компетентності у читанні у студентів-фармацевтів з урахуванням їх індивідуально-когнітивних стилів навчання і відповідну систему вправ для її реалізації.
5. Експериментально перевірити ефективність розробленої методики за спеціально визначеними критеріями.

Об'єктом дослідження є процес іншомовної підготовки студентів фармацевтичних спеціальностей.

Предмет дослідження – експериментальна методика формування професійної англомовної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів з урахуванням індивідуально-когнітивних стилів навчання.

Гіпотеза дослідження полягає в тому, що формування професійної англомовної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів відбуватиметься успішно, якщо процес навчання: здійснюється з урахуванням індивідуально-когнітивних стилів навчання студентів; відбувається у три етапи: 1) передтекстовий етап, спрямований на розширення словникового запасу фармацевтичною лексикою шляхом її трансформації з латиномовної

форми на англомовну; 2) текстовий етап, спрямований на розвиток рецептивно-репродуктивних читацьких вмінь з концентрацією уваги на назвах препаратів, їх властивостях та способах застосування; 3) післятекстовий етап, спрямований на розвиток вмінь використовувати набуті професійні знання у медичній практиці.

Методи дослідження. З метою визначення понятійно-категоріального апарату, характеристики іншомовної професійної підготовки майбутніх фармацевтів використано метод аналізу, узагальнення і систематизації психолого-педагогічних, лінгвістичних та лінгводидактичних досліджень. Для виявлення мотивації студентів до навчання читання фахової літератури англійською мовою було вжито метод анкетування. Відбір студентів з різними індивідуально-когнітивними стилями навчання здійснено методом психологічного діагностування. Для обґрунтування дидактично раціональної методики формування професійної англомовної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів застосовано метод педагогічного моделювання. Для розробки системи вправ з формування професійної англомовної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів задіяно метод систематизації та класифікації матеріалу, що вивчається. З метою перевірки ефективності розробленої методики формування професійної англомовної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів використано метод педагогічного експерименту. Для перевірки достовірності одержаних результатів, якісного й кількісного аналізу даних експерименту застосовано методи статистичної обробки результатів дослідження.

База дослідження. Дослідження виконано на базі Тернопільського державного медичного університету імені І. Я. Горбачевського та Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького. Загальна кількість студентів, які взяли участь в експериментальному дослідженні, становить 280 осіб, зокрема в основному експерименті – 88 студентів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що вперше науково обґрунтовано та розроблено методику формування професійної англомовної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів на основі індивідуально-когнітивних стилів навчання; визначено сутність та структуру поняття «професійна англомовна компетентність у читанні у майбутніх фармацевтів»; досліджено вплив індивідуально-когнітивних стилів навчання на ефективність формування професійної англомовної компетентності у читанні; розроблено лінгводидактичну модель процесу формування професійної англомовної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів з урахуванням їх індивідуально-когнітивних стилів навчання; визначено критерії (рецептивний, репродуктивний, продуктивний) та показники оцінювання рівнів сформованості професійної англомовної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів; уточнено сутність поняття «індивідуально-когнітивний стиль навчання». Подальшого розвитку набула теорія і практика навчання іншомовного читання для досягнення професійних цілей.

Практичне значення дослідження полягає в укладенні навчального посібника для студентів фармацевтичних спеціальностей «Medical English for

Pharmacists: Reading Comprehension», розробці комплексу проблемних ситуацій, вправ і завдань для навчання читання майбутніх фармацевтів та методичних рекомендацій щодо формування професійної англомовної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів з урахуванням індивідуально-когнітивних стилів навчання.

Результати дослідження можуть бути використані під час викладання практичного курсу іноземної мови, що забезпечує професійну мовну підготовку студентів фармацевтичної галузі, а також при складанні робочих програм і розробці навчальних посібників для студентів медичних спеціальностей.

Результати дисертаційного дослідження впроваджено у навчальний процес Тернопільського державного медичного університету імені І. Я. Горбачевського (акт про впровадження №1 від 09.01.2014), Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького (акт про впровадження від 20.01.2014), Одеського національного медичного університету (акт про впровадження від 20.05.2014), Кременецького медичного училища імені Арсена Річинського (акт про впровадження № 149 від 07.05.2014), Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (акт про впровадження № 2021/01 від 18.11.2013).

Достовірність результатів дисертаційного дослідження забезпечено теоретичним і методологічним обґрунтуванням його вихідних положень, використанням системи методів дослідження, відповідних об'єкту, предмету, меті і завданням; підтверджено експериментальною перевіркою ефективності розробленої методики, якісним і кількісним аналізом експериментальних даних із використанням методів математичної статистики.

Апробація результатів дослідження здійснювалася на *міжнародних*: «Пріоритети германського та романського мовознавства» (Луцьк, 2011 р.), «Міждисциплінарність як методологія гуманітарних наук: мова, освіта, культура» (Умань, 2012 р.), «Проблеми інтеграції національних закладів вищої освіти до Європейського освітнього середовища» (Харків, 2012 р.), «Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах СНД» (Переяслав-Хмельницький, 2012 р.), «Інноваційні наукові технології: передовий світовий досвід» (Кіровоград, 2012 р.), «Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах СНД» (Переяслав-Хмельницький, 2013 р.), «Наукова молодь: освіта, наука» (Луганськ, 2013 р.), «Teoretyczne i praktyczne innowacje naukowe» (Краків, Польща, 2013 р.), «Science: od teorii do praktyki» (Сопот, Польща, 2013 р.), «European Applied Science: modern approaches in scientific researches» (Штуттгарт, Німеччина, 2013 р.), «Формування мовної особистості в багатоступеневій системі освіти: досвід, реалії, перспективи» (Івано-Франківськ, 2013 р.), «Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація» (Харків, 2014 р.), «Nauczyciel i uczeń we współczesnej przestrzeni edukacyjnej. Profilaktyka, diagnoza i terapia» (Бельско-Бяла, Польща, 2014 р.), «Педагогічна теорія і практика в контексті інтеграційних процесів» (Тернопіль, 2014 р.); *всеукраїнських*: «Придніпровські соціально-гуманітарні читання» (Бердянськ, 2012 р.), «Сучасні соціально-

гуманітарні дискурси» (Дніпропетровськ, 2012 р.), «Мовна комунікація: наука, культура, медицина» (Тернопіль, 2012 р.) *конференціях*.

Публікації. Основні положення дисертації відображено у 26 публікаціях автора, з яких 5 – у фахових наукових виданнях України, 1 – у зарубіжному виданні, 19 – у збірниках тез і статей та одному виданні начальньо-методичного характеру.

Структура дисертації. Дисертаційне дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Основний текст дисертації викладено на 178 сторінках. Робота містить 4 рисунки, 16 таблиць, що обіймають 8 сторінок основного тексту. Список використаних джерел містить 235 найменувань, з яких 57 англійською мовою. Додатки викладено на 88 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, сформульовано об'єкт, предмет, мету, завдання, гіпотезу, методи дослідження, розкрито наукову новизну і практичну значущість одержаних результатів, подано відомості щодо апробації й упровадження основних положень дисертації.

У **першому розділі** «Теоретичні аспекти методики формування професійної англомовної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів» визначено сутність та структуру поняття «професійна англомовна компетентність у читанні у майбутніх фармацевтів»; охарактеризовано автентичні фахові джерела, які є засобом формування професійної англомовної читацької компетентності майбутніх фахівців фармацевтичної галузі; проаналізовано методи формування професійної англомовної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів; досліджено результати впливу індивідуально-когнітивних стилів навчання студентів на ефективність формування у них англомовної компетентності у читанні.

На підставі вивчення методологічних засад навчання читання іноземною мовою, а також на основі психологічних передумов розвитку вмінь іншомовного читання як виду мовленнєвої діяльності визначено сутність поняття «професійна англомовна компетентність у читанні у майбутніх фармацевтів», яка є комплексною здатністю майбутніх фармацевтів сприймати й осмислювати англомовний фаховий текст (навчальну статтю, рецепт лікарського засобу, інструкцію до його застосування, наукову статтю) та використовувати набуті професійні знання в медичній практиці. Встановлено, що професійна англомовна компетентність у читанні у майбутніх фармацевтів складається з фонетичної, лексичної та граматичної компетентностей. *Фонетична компетентність* передбачає набуття знань правил нормативного озвучування слів латинського походження, формування навичок сприйняття та нормативного озвучування ізольованих лексичних одиниць та словосполучень з ними, а також розвиток лінгвістичних умінь сприймання та нормативного озвучування речень з цими ж мовними одиницями. *Лексична компетентність* передбачає набуття знань медичної сутності ізольованих лексичних одиниць, формування навичок

сприйняття та відтворення цих же лексичних одиниць у словосполученнях та розвиток вмінь читання та продукування речень, в яких використовуються лексичні одиниці, що вивчалися. *Граматична компетентність* передбачає набуття знань правил граматичного оформлення текстів з фармації, формування навичок сприйняття та відтворення граматичних структур, що вивчаються, та розвиток вмінь читання та продукування груп речень, побудованих на основі граматичних структур, що вивчалися.

Встановлено, що найчастіше майбутньому фармацевту доводиться працювати із такими фармацевтичними текстами: навчальна стаття із підручника з основної спеціальності, інструкція для застосування лікарського засобу, рецепт лікарського засобу, наукова стаття.

Навчальна стаття з фармації спрямована на читача з певним рівнем підготовки та містить дидактично організований матеріал, який відрізняється характерною лексичною структурою, а саме наявністю: 1) значної кількості термінологічних одиниць латинського походження, які виконують функцію збереження однозначності; 2) емоційно забарвлених мовних одиниць, які використовуються з метою фіксації уваги читача. Метою *наукової статті* є розкриття суті певних проблем у фармацевтичній галузі та визначення шляхів їх вирішення. Головною особливістю наукової статті із фармації є широке вживання вузькоспеціалізованої лексики, яка зорієнтована на читачів з медичною чи фармацевтичною освітою. Як навчальна, так і наукова стаття характеризуються складним синтаксичним оформленням викладеної інформації та високою частотністю використання абстрактної лексики. *Рецепт лікарського засобу* є письмовим зверненням лікаря до фармацевта, в якому максимально повно реалізується латинська мова як метамова фармації, оскільки текст рецепту історично викладався латинською мовою. *Інструкція для застосування лікарського засобу* є чітко структурованою схемою використання лікарського засобу, яка складається згідно вимог стандартів якості продукту. Головними особливостями інструкцій є: 1) виражена модальність; 2) висока частотність вживання речень з дієсловами у пасивному стані та речень з інфінітивними конструкціями; 3) значна кількість спеціальної термінології, функція якої полягає у точному, концентрованому й економному визначенні наукової думки. Функціонально-когнітивними ознаками інструкції та рецепта, які було враховано при навчанні читання фахової літератури майбутніх фармацевтів, є особливе комунікативно-композиційне структурування (наявність інформаційно-прагматичних сегментів) та вербально-знакова організація.

Ретроспективний аналіз методів формування професійної англomовної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів у педагогічній теорії та практиці (А. В. Боцман, О. Б. Бурдіна, Г. П. Бурова, Л. Г. Кайдалова, Е. Елліот, Дж. Марч, Є. Ступанс) показав раціональність у виокремленні основних жанрів фармацевтичного дискурсу; доведеність вченими необхідності виявлення лінгвістичних особливостей фармацевтичного дискурсу; доцільність використання модульної технології навчання й технології організації самостійної роботи студентів для формування професійних навичок і вмінь

майбутніх провізорів. Ресурсні засади проаналізованих методів полягають у виявленні в них можливостей їх застосування для формування професійної англомовної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів. Встановлено, що такими можливостями є урахування жанрової специфіки і прагматики використання фахових текстів; створення алгоритму використання фахових джерел як засобу формування читацької компетентності майбутніх фармацевтів; впровадження системи вправ з навчання читання майбутніх фармацевтів з урахуванням їх індивідуальних психологічних характеристик.

У ході дослідження встановлено, що основною функцією індивідуально-когнітивного стилю навчання є координація та регулювання пізнавальних процесів при отриманні та переробці інформації. З-поміж існуючих підходів до класифікації індивідуально-когнітивних стилів виділяється підхід, який апелює до нейрофізіологічних основ цього явища, а саме до співвіднесеності когнітивних стилів як біполярних параметрів із домінуванням півкуль головного мозку (міжпівкульною асиметрією). Спеціалізація півкуль, як показали дослідження із психології, фізіології, педагогіки, є суттєвим критерієм, що визначає навчальну поведінку студента в цілій низці аспектів. Доведено, що врахування когнітивних стилів «правопівкульність» та «лівопівкульність» при формуванні професійної англомовної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів оптимізує навчальну взаємодію викладача і студента, дозволяючи 1) ефективно обирати методи і прийоми навчання; 2) формувати індивідуальний стиль навчання студента.

У **другому розділі** «Практика формування професійної англомовної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів з урахуванням індивідуально-когнітивних стилів навчання» визначено принципи та критерії відбору навчального матеріалу для формування професійної англомовної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів, спроектовано лінгводидактичну модель процесу формування професійної англомовної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів з урахуванням їх індивідуально-когнітивних стилів навчання, представлено відповідну систему вправ на базі автентичних фахових джерел.

Експериментальне навчання майбутніх фармацевтів професійно-орієнтованого читання проходило на першому і другому курсах (спеціальності «Фармація», «Клінічна фармація» і «Технологія парфумерно-косметичних засобів») Тернопільського державного медичного університету імені І. Я. Горбачевського та Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького. Під час навчання було виявлено суперечність: студенти-фармацевти не озброєні знаннями, необхідними для опрацювання фахової літератури та подальшого використання отриманої інформації у професійній діяльності, тому існує невідповідність між їх реальними знаннями та фаховими темами, які вивчаються за програмою, що зумовило розробку альтернативної методики, ефективність якої забезпечено врахуванням індивідуально-когнітивних стилів навчання студентів-фармацевтів.

Відбір мовного та мовленнєвого матеріалу для експериментального навчання англомовного професійно спрямованого читання майбутніх фармацевтів здійснювався з урахуванням *принципів* професійної спрямованості, науковості,

наступності, єдності теорії і практики, доступності та *критеріїв* автентичності, тематичності, інформативності, комунікативної спрямованості, доступності у змістовому відношенні, доступності за характером мовного матеріалу.

Відповідно до теоретичних засад дослідження було спроектовано лінгводидактичну модель процесу формування професійної англомовної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів, яка складається з таких компонентів: етапи і цілі навчання, елементи предмета і компоненти змісту навчання, методи навчання і контроль результатів навчання.

Лінгводидактична модель є трьохетапним процесом.

Перший – передтекстовий етап спрямований на формування фонетичної, лексичної та граматичної компетентностей. Формування *фонетичної компетентності* у читанні у майбутніх фармацевтів передбачало набуття знань правил нормативного озвучування слів латинського походження, формування навичок сприймання та нормативного озвучування ізольованих лексичних одиниць та словосполучень з ними, а також розвиток лінгвістичних умінь сприймання та нормативного озвучування речень з цими ж мовними одиницями. Фонетичні знання набувалися шляхом почергового озвучування латиномовних слів та їх англомовних еквівалентів. Фонетичні навички формувалися шляхом прослуховування слів, що вивчалися, їх повторенням за викладачем як у ізольованому вигляді, так й у словосполученнях. Розвиток фонетичних умінь здійснювався шляхом прослуховування окремих речень фармацевтичної спрямованості, їх повторення за викладачем й читання. Для студентів з ІКС «лівопівкульність» в процесі виконання цих дій використовувалися вербальні опори, а для студентів з ІКС «правопівкульність» – візуальні.

Формування *лексичної компетентності* у читанні у майбутніх фармацевтів передбачало набуття знань медичної сутності ізольованих лексичних одиниць, формування навичок сприйняття та відтворення цих же лексичних одиниць у словосполученнях та розвиток вмій читання та продукування речень, в яких використовувалися лексичні одиниці, що вивчалися. Надбання лексичних знань здійснювалося шляхом відтворення ізольованих лексичних одиниць рідною мовою при їх сприйнятті англійською мовою (рецептивні знання) та англійською мовою при їх сприйнятті рідною мовою (репродуктивні знання). Лексичні навички формувалися шляхом читання словосполучень зі словами, що вивчалися, їх перекладу на рідну мову, продукування власних словосполучень на основі доповнення та розширення наданих зразків, а також регламентованого в часі перекладу словосполучень з іноземної мови на рідну і навпаки. Лексичні вміння розвивалися шляхом читання речень зі словами, що вивчалися, та їх продукування в процесі розширення, уточнення та доповнення інформації. Для студентів з ІКС «лівопівкульність» використовувалися прийоми індивідуального та самостійного читання речень, а для студентів з ІКС «правопівкульність» використовувалися прийоми групової роботи з домінуванням змістовної трансформації речень, що читалися.

Формування *граматичної компетентності* у читанні у майбутніх фармацевтів передбачало набуття знань правил граматичного оформлення текстів з фармації, формування навичок сприйняття та відтворення граматичних

структур, що вивчалися, та розвиток вмінь читання та продукування груп речень, побудованих на основі цих же граматичних структур. Набуття граматичних знань відбувалося шляхом відтворення ізольованих граматичних одиниць рідною мовою при їх сприйнятті англійською мовою (рецептивні знання) та англійською мовою при їх сприйнятті рідною мовою (репродуктивні знання). Формування граматичних навичок здійснювалося шляхом читання груп речень, заснованих на граматиці, що вивчалася, їх перекладу на рідну мову, продукування власних речень на основі доповнення та розширення наданих зразків, а також регламентованого в часі їх перекладу з іноземної мови на рідну і навпаки. Граматичні вміння розвивалися шляхом читання мікротекстів з граматичними структурами та лексичними одиницями, що вивчалися та їх продукування в процесі розширення, уточнення та доповнення інформації. Для студентів з ІКС «лівопівкульність» використовувалися прийоми індивідуального та самостійного читання речень, а для студентів з ІКС «правопівкульність» використовувалися прийоми групової роботи з домінуванням змістовної трансформації речень, що читалися.

Другий – текстовий етап було націлено на розвиток рецептивно-репродуктивних вмінь читання першого, другого, третього та четвертого порядків. Розвиток рецептивно-репродуктивних умінь першого порядку здійснювався шляхом сприйняття й осмислення професійної інформації в процесі читання навчальної статті з фармації. Розвиток рецептивно-репродуктивних умінь другого порядку відбувався шляхом уточнення професійних знань в процесі читання й відтворення змісту інструкції до лікарського засобу. Рецептивно-репродуктивні вміння третього порядку розвивалися шляхом забезпечення правильної видачі лікарського засобу, відповідно до призначення лікаря, в процесі читання рецепту. Розвиток рецептивно-репродуктивних умінь четвертого порядку здійснювався шляхом розширення й поглиблення діапазону професійної компетентності в процесі читання автентичної наукової статті з фармації. Студенти з ІКС «лівопівкульність» відтворювали прочитане в неповному обсязі з деякими трансформаціями, а студенти з ІКС «правопівкульність» відтворювали прочитане у повному обсязі з додатковим трактуванням деяких положень сприйнятого змісту.

Третій – післятекстовий етап спрямований на розвиток продуктивних вмінь першого, другого, третього та четвертого порядку, які забезпечують можливість застосовувати набуті професійні знання в медичній практиці. Розвиток продуктивних умінь першого порядку відбувався шляхом викладу обов'язкових професійних знань в рамках чинної навчальної програми. Розвиток продуктивних умінь другого порядку здійснювався шляхом надання додаткових професійних знань щодо властивостей лікарських засобів. Продуктивні вміння третього порядку розвивалися шляхом виконання провізорської діяльності з клієнтами. Розвиток умінь четвертого порядку відбувався шляхом виконання провізорської діяльності з медичним персоналом. Для студентів з ІКС «лівопівкульність» використовувалися форми роботи з

домінуванням монологічних форм мовлення, а для студентів з ІКС «правопівкульність» – діалогічних та полілогічних форм мовлення.

Досягненню цілей кожного з трьох етапів навчання сприяло виконання відповідних до них трьох блоків вправ. Щодо реалізації цілей першого етапу, це були вправи: на розпізнавання та відтворення мовних явищ, їх вживання у словосполученнях, реченнях, понадфразових єдностях, вправи на ознайомлення, розпізнавання, відтворення лексичних одиниць та їх вживання у словосполученнях, реченнях, понадфразових єдностях, визначення походження й значення іншомовних термінів, підбір синонімічних рядів, вправи на трансформацію, підстановку, заповнення пропусків у реченнях, самостійне вживання граматичних структур. Представимо приклади вправ **першого блоку**.

Вправа 1. Мета: сформувані навички співставляти фонетичну транскрипцію слова із його вимовою. Тип: рецептивно-репродуктивна, некомунікативна. Вид: співвіднесення транскрипційного і графічного зображення слова. Інструкція: Spell the words, translate them into Ukrainian and use in the sentences of your own.

[ˈkeqˈtelkq], [lˈkwɪpmqnt], [helT], [rɪˈkwɔlqmɔnt], [sqˈluS(q)n], [ɪnˈstrAkS(q)n], [ˈkɒntent], [kqmˈpaund], [prqsˈkripS(q)n], [pɪl], [ˈɒɪntmqnt], [sqˈpɒzɪt(q)rɪ].

Вправа 2. Мета: сформувані навички сприймати на слух лексичні одиниці та транскрибувати їх. Тип: рецептивно-репродуктивна, некомунікативна. Вид: розпізнавання фонетичних явищ. Інструкція: Listen to the following words. Transcribe them.

Healing, observation, chemical, rub over, laxative, emollient, external, constipation, pregnant, bowel, remedy, bite, astringent, application, blossom, bud, resistance, administer, snakebites, ulcer, vasodilator, excessive, perspiration, anxiety, gum, discharge, mucous, purifier, fever, bleeding.

Щодо реалізації цілей другого етапу, це були вправи: на визначення ключових слів до тексту, виправлення неправильних тверджень за змістом тексту, відповіді на запитання до тексту, переказ тексту, розміщення тверджень у логічній послідовності, доповнення речень фразами з тексту, розширення речень із тексту власними відповідями, виконання тестів перехресного та множинного вибору, написання тез до тексту. Наведемо приклади вправ **другого блоку**.

Вправа 1. Мета: розвинути вміння читати текст для отримання конкретної інформації. Тип: рецептивно-продуктивна, умовно-комунікативна. Вид: читання тексту, виправлення неправильних тверджень за змістом тексту. Інструкція: Read the text “Rational Nutrition”. Say whether the following statements are true or false. Comment on your answer.

1. There are five basic food groups that we require: carbohydrates, fats, proteins, vitamins and minerals. 2. Carbohydrates, fats and proteins do not give energy to the body. 3. Vitamins and minerals are absolutely essential for the efficient maintenance of body functions. 4. Vitamins and minerals provide energy. 5. The absorption of food in the gut does not depend upon a complex series of interactions.

Вправа 2. Мета: розвинути вміння структурувати повідомлення. Тип: рецептивно-продуктивна, умовно-комунікативна. Вид: читання тексту, розміщення тверджень у логічній послідовності. Інструкція: Read the following parts of the text, then put them into the correct order.

1. Pharmacists undergo university-level education to understand biochemical mechanisms of action of drugs, drug uses, and therapeutic roles, side effects, potential drug interaction, and monitoring parameters.
2. The role of the pharmacist has shifted from the classical "lick, stick, and pour" dispensary role (that is, "lick and stick the labels, count the pills and pour liquids"), to being an integrated member of the health care team directly involved in patient care. This is mated to anatomy, physiology, and pathophysiology.
3. Pharmacists interpret and communicate this specialized knowledge to patients, physicians, and other health care providers.
4. Pharmacists also known as chemists or druggists are healthcare professionals who practice in pharmacy, the field of health sciences focusing on safe and effective medication use.

Щодо реалізації цілей третього етапу, це були вправи спрямовані на: висловлення думки за заданим запитанням, створення мікромонологу, міні-повідомлення, вільного монологу, навчального діалогу, некерованої дискусії, вільного діалогу. Наведемо приклади вправ **третього блоку**.

Вправа 1. Мета: розвиток продуктивних професійно-мовленнєвих умінь читання. Тип: продуктивна, комунікативна. Вид: вільний монолог. Інструкція: Imagine that you are a representative of an international ecological conference. Choose one of the current issues in the field of environmental protection and suggest your view on the possible ways of solving the problem.

Useful phrases: The main reason..., You are probably aware that ..., Here is an update on the issue, As far as... is concerned ..., As you know ...

Вправа 2. Мета: розвиток продуктивних професійно-мовленнєвих умінь читання. Тип: продуктивна, комунікативна. Вид: вільний діалог. Інструкція: Imagine that you participate in the debates on the clinical trials of the tablets. Compose a dialogue with your partner using your knowledge of the topic and the following chart.

	Agree	Disagree
1. An open day allows pharmaceutical companies to be more transparent about their animal testing policies.		
2. Many people don't realize that animal trials are required by law, before testing in humans can take place.		
3. Test animals often have better conditions than farm animals.		
4. I wouldn't like to risk my health as a subject in clinical trials.		
5. Heavy drinkers are more at risk than subjects in clinical trials.		

Після виконання завдань з однієї теми студенти переходили до вивчення наступної, що відбувалося за аналогічним алгоритмом, але із обов'язковим використанням мовного і мовленнєвого матеріалу з попередньої теми, на якому ґрунтувалося накопичення нових знань.

У **третьому розділі** «Перевірка ефективності методики формування професійної англомовної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів з урахуванням індивідуально-когнітивних стилів навчання» прописано підготовку та реалізацію педагогічного експерименту, встановлено критерії та показники оцінювання рівнів сформованості професійної англомовної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів, представлено результати дослідно-експериментальної роботи щодо формування професійної англомовної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів.

Експеримент проводився у чотири етапи: пошуково-розвідувальний, констатувальний, формувальний, прикінцевий. Характер експерименту визначено як природний, базовий, вертикально-горизонтальний, відкритий. Неварійованими умовами експерименту були: кількість та склад груп студентів фармацевтичного факультету; викладач-екзаменатор; вихідний рівень сформованості професійної англомовної компетентності у читанні; час проведення експериментального навчання; місце проведення занять; критерії оцінювання навичок і вмінь; однаковий навчальний матеріал – автентичні фахові тексти; однаковий засіб навчання. Варійованими умовами були зміст і характер вправ, організація навчального процесу.

Експериментальне навчання загальною тривалістю 2 навчальні семестри здійснювалося через розподіл студентів на експериментальні (далі ЕГ) та контрольні (далі КГ) групи, у межах яких було виокремлено групи правопівкульних і лівопівкульних студентів.

В експериментальному дослідженні взяли участь студенти фармацевтичних факультетів (спеціальності «Фармація», «Клінічна фармація», «Технологія фармацевтичних препаратів») Тернопільського державного медичного університету імені І. Я. Горбачевського та Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького. Всього в основному експерименті було задіяно 88 студентів (44 студенти в ЕГ і 44 студенти у КГ). Навчання становило 60 годин аудиторної роботи та 90 години самостійної роботи в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу. Студенти ЕГ навчалися за експериментальною методикою та на базі навчального посібника «Medical English for Pharmacists: Reading and Comprehension». В основу навчання експериментальних груп було покладено вправи, виконання яких здійснювалося із врахуванням індивідуально-когнітивних стилів навчання студентів. Навчання студентів КГ відбулося на основі Типової програми навчання англійської мови для фармацевтичних спеціальностей ВНЗ України.

Оцінювання рівнів сформованості професійної англомовної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів здійснювалося за такими критеріями і показниками: *рецептивний* з показниками: повнота, точність і глибина розуміння; *репродуктивний* з показниками: ступінь розкриття змісту тексту та авторської позиції; логічна зв'язність та правильне структурування висловлювання; лексична і граматична правильність мовлення; *продуктивний* з показниками: відповідність змісту висловлювання заданій ситуації мовлення; обсяг та повнота висловлювання; логічна зв'язність та правильне

структурування висловлювання; лексична і граматична правильність мовлення; стилістичне оформлення висловлювання. Для діагностики рівнів сформованості професійної англомовної компетентності у читанні за кожним з означених критеріїв було розроблено завдання на перевірку знань, навичок та вмій.

На констатувальному етапі експерименту було проведено зріз навичок і вмій професійно зорієнтованого читання для визначення вихідного рівня сформованості професійної англомовної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів. Для цього студентам ЕГ та КГ було запропоновано такі завдання: опрацювати інструкції для застосування лікарського засобу та науково-популярну статтю з інтернет-видання і на основі прочитаного матеріалу виконати післятекстові вправи. На виконання передекспериментального зрізу відводилося 2 академічні години. Результати проведеного зрізу засвідчили приблизно однаковий вихідний рівень сформованості професійної англомовної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів, який не досягає нижньої межі навченості за В. П. Беспальком (0,7). Так, з-поміж 88 студентів ЕГ та КГ лише 3 студенти продемонстрували достатній рівень сформованості навичок та вмій читання, результати інших студентів засвідчили низький рівень сформованості професійної англомовної компетентності у читанні.

На формувальному етапі експериментальне навчання охоплювало другий семестр першого року навчання і перший семестр другого курсу.

По закінченні формувального етапу експерименту було проведено прикінцевий зріз з метою визначення підсумкового рівня сформованості у майбутніх фармацевтів професійної англомовної компетентності у читанні.

Для об'єктивності оцінювання результати констатувального та прикінцевого зрізів було представлено через коефіцієнт навченості за В. П. Беспальком, за яким виконання завдання вважається задовільним, якщо коефіцієнт становить не менше 0,7 (70%). Результати експериментальних зрізів наведено у таблиці.

Таблиця

Порівняльна таблиця середніх показників зрізів рівня сформованості професійної англомовної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів до та після експериментального навчання

Індекс групи	До експериментального навчання		Після експериментального навчання		Приріст	
	у відсотках	середній коефіцієнт навченості	у відсотках	середній коефіцієнт навченості	у відсотках	приріст коефіцієнта навченості
ЕГ	55	0,55	87,1	0,87	32,1	0,32
КГ	57	0,57	71,4	0,71	14,4	0,14

З таблиці бачимо, що наведені дані свідчать про недостатній рівень сформованості професійної англомовної компетентності у читанні у студентів ЕГ і КГ на початку експерименту. Так, середній коефіцієнт навченості в ЕГ склав 0,55 (55%), у КГ – 0,57 (57%). Після проведення експериментального

навчання студенти ЕГ перевищили мінімальний рівень навченості за В. П. Беспальком – 0,87 (87%), тоді як у КГ рівень навченості склав 0,71 (71%). Приріст коефіцієнта навченості в ЕГ склав 0,32, а в КГ – 0,14.

Достовірність й об'єктивність емпіричних даних перевірено за допомогою U-критерію Манна-Вітні. Результати проведеного експериментального навчання засвідчили ефективність розробленої методики формування професійної англомовної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів з урахуванням індивідуально-когнітивних стилів навчання і підтвердили правомірність висунутої гіпотези дослідження.

У **висновках** викладено результати дослідження, основні з них такі:

1. Визначено сутність поняття «професійна англомовна компетентність у читанні у майбутніх фармацевтів», яка є комплексною здатністю майбутніх фармацевтів сприймати й осмислювати англомовний фаховий текст (навчальну статтю, рецепт лікарського засобу, інструкцію до його застосування, наукову статтю) та використовувати набуті професійні знання в медичній практиці. Встановлено, що професійна англомовна компетентність у читанні у майбутніх фармацевтів складається з фонетичної, лексичної та граматичної компетентностей.

2. Здійснено ретроспективний аналіз методів формування професійної англомовної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів у педагогічній теорії та практиці, який показав раціональність у виокремленні основних жанрів фармацевтичного дискурсу; доведеність вченими необхідності виявлення лінгвістичних особливостей фармацевтичного дискурсу; доцільність використання модульної технології навчання й технології організації самостійної роботи студентів для формування професійних навичок і вмінь майбутніх провізорів. Ресурсні засади проаналізованих методів полягають у виявленні в них можливостей їх застосування для формування професійної англомовної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів. Встановлено, що такими можливостями є урахування жанрової специфіки і прагматики використання фахових текстів; створення алгоритму використання фахових джерел як засобу формування читацької компетентності майбутніх фармацевтів; впровадження системи вправ з навчання читання майбутніх фармацевтів з урахуванням їх індивідуальних психологічних характеристик.

3. Встановлено, що функція індивідуально-когнітивного стилю навчання полягає у координації та регулюванні пізнавальних процесів при отриманні та переробці інформації. Класифікація індивідуально-когнітивних стилів навчання ґрунтується на співвіднесеності когнітивних стилів як біполярних параметрів із домінуванням півкуль головного мозку (міжпівкульною асиметрією). Спеціалізація півкуль є суттєвим критерієм, що визначає навчальну поведінку студента в цілій низці аспектів. Доведено, що врахування індивідуально-когнітивних стилів «правопівкульність» та «лівопівкульність» при формуванні професійної англомовної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів оптимізує навчальну взаємодію викладача та студента.

4. Обґрунтовано й спроектовано лінгводидактичну модель, згідно з якою процес формування професійної англомовної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів з урахуванням індивідуально-когнітивних стилів

навчання відбувався у три етапи: передтекстовий, який було спрямовано на формування фонетичної, лексичної та граматичної компетентностей; текстовий, який було націлено на розвиток рецептивно-репродуктивних вмінь читання фармацевтичних фахових джерел; післятекстовий, який було спрямовано на розвиток продуктивних вмінь, які забезпечують можливість застосування отриманих професійних знань в медичній практиці.

5. Досягненню цілей кожного з трьох етапів навчання сприяло виконання відповідних до них трьох блоків вправ. Щодо реалізації цілей *першого етапу*, це були вправи: на розпізнавання та відтворення мовних явищ, їх вживання у словосполученнях, реченнях, понадфразових єдностях, на ознайомлення, розпізнавання, відтворення лексичних одиниць та їх вживання у словосполученнях, реченнях, понадфразових єдностях, визначення походження й значення іншомовних термінів, підбір синонімічних рядів, вправи на трансформацію, підстановку, заповнення пропусків у реченнях, самостійне вживання граматичних структур. Щодо реалізації цілей *другого етапу*, це були вправи на визначення ключових слів до тексту, виправлення неправильних тверджень за змістом тексту, відповіді на запитання до тексту, переказ тексту, розміщення тверджень у логічній послідовності, доповнення речень фразами з тексту, розширення речень із тексту власними відповідями, виконання тестів перехресного та множинного вибору, написання тез до тексту. Щодо реалізації цілей *третього етапу*, це були вправи спрямовані на: висловлення думки за заданим запитанням, створення мікромонологу, міні-повідомлення, вільного монологу, навчального діалогу, некерованої дискусії, вільного діалогу.

6. Ефективність розробленої методики формування професійної англомовної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів з урахуванням індивідуально-когнітивних стилів навчання визначено за такими критеріями: *рецептивний* з показниками: повнота, точність і глибина розуміння; *репродуктивний* з показниками: ступінь розкриття змісту тексту та авторської позиції; логічна зв'язність та правильне структурування висловлювання; лексична і граматична правильність мовлення; *продуктивний* з показниками: відповідність змісту висловлювання заданій ситуації мовлення; обсяг та повнота висловлювання; логічна зв'язність та правильне структурування висловлювання; лексична й граматична правильність мовлення; стилістичне оформлення висловлювання.

7. Показником результативності навчання стало значне підвищення рівня сформованості професійної англомовної компетентності у читанні у студентів ЕГ порівняно зі студентами КГ. Так, за результатами прикінцевого зрізу середній коефіцієнт навченості студентів ЕГ становив 0,87 (був – 0,55), тобто значно більше задовільного рівня навченості за В. П. Беспальком (0,7). Приріст коефіцієнта навченості у ЕГ склав 0,32. У КГ після експерименту коефіцієнт навченості становив 0,71 (був 0,57). Приріст коефіцієнта навченості у ЕГ склав 0,14. Надійність і валідність експериментальних даних забезпечено за допомогою U-критерію Манна-Вітні, згідно з яким різниця між показниками до та після експериментального навчання є статистично значимою, що дає

підстави вважати результати експерименту вірогідними, а методику ефективною.

Проведене дослідження не вичерпує усіх аспектів проблеми формування іншомовної компетентності у читанні студентів фармацевтичного профілю. Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у розробці алгоритму урахування індивідуально-когнітивних стилів навчання при формуванні компетентності в інших видах мовленнєвої діяльності.

Основні положення дисертації висвітлено в таких публікаціях автора:

1. Горпініч Т. І. Структурно-семантична організація текстів для навчання професійно орієнтованого читання фармацевтів [Електронний ресурс] / Т. І. Горпініч // Науковий вісник Донбасу, 2012. – № 1 (21). – Режим доступу : <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN21/13gtipcf.pdf>.

2. Горпініч Т. І. Основні етапи становлення поняття «когнітивний стиль» / Т. І. Горпініч // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» – Додаток 1 до Вип. 27, Том IX (42) : Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – К. : Гнозис, 2012. – С. 138 – 148.

3. Горпинич Т. И. Особенности изучения иностранного языка фармацевтами (на примере использования инструкций лекарственных препаратов) / Т. И. Горпинич // European Applied Sciences: modern approaches in scientific researches. Conference papers, February 18–19, 2013. – Volume 1. – Germany, Stuttgart : ORT Publishing. – 2013. – С. 37 – 39.

4. Горпініч Т. І. Рецепт та інструкція лікарського препарату як основні жанри фармацевтичного дискурсу / Т. І. Горпініч // «Проблеми сучасної педагогічної освіти». – Сер : Педагогіка і психологія. – Збірник статей. – Ялта : РВВ КГУ. – 2013. – Вип. 40. – Ч.1. – С. 74 – 83.

5. Горпініч Т. І. Іншомовна компетенція у читанні як компонент професійної компетентності фахівця фармацевтичної галузі / Т. І. Горпініч // «Вісник Прикарпатського національного університету». – Івано-Франківськ. – Серія : Педагогіка. – 2013. – Випуск XLIX. – С. 303 – 307.

6. Горпініч Т. І. Методика навчання англomовного читання майбутніх фармацевтів з урахуванням індивідуально-когнітивних стилів / Т. І. Горпініч // Медична освіта. – Тернопіль : Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського. – 2013. – № 4. – С. 21 – 26.

7. Горпініч Т. І. Філософські аспекти формування мовної картини особистості / Т. І. Горпініч // Проблеми та перспективи лінгвістичних досліджень в умовах глобалізаційних процесів : Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, 7–8 квітня 2011 р., ТНЕУ. – Тернопіль : Економічна думка, 2011. – С. 37 – 38.

8. Горпініч Т. І. Типологія когнітивних стратегій у вивченні іноземної мови / Т. І. Горпініч // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2011. – № 5. – Ч. 2. – С. 166 – 170.

9. Горпініч Т. І. Дискурсивне знання як основа компетенції медика /

Т. І. Горпініч // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Управління організацією навчально-виховного процесу у середній та вищій школі», присвяченої пам'яті А. С. Макаренка. – Полтава, 2012. – С. 46 – 47.

10. Горпініч Т. І. Сучасні парадигми формування дискурсивної компетенції медика / Т. І. Горпініч // Наукові записки. Серія «Філологічна». – Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія». – Вип. 23. – Серія «Філологічна». – 2012. – С. 247 – 251.

11. Горпініч Т. І. Лінгвістичні особливості комунікативної взаємодії у медичній сфері / Т. І. Горпініч // Міждисциплінарність як методологія гуманітарних наук: мова, освіта, культура: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – Умань : ПП Жовтий О. О., 2012. – Ч. 1. – С. 85 – 88.

12. Горпініч Т. І. Проблема когнітивного стилю як індивідуального способу засвоєння інформації / Т. І. Горпініч // Збірник тез наукових робіт учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Педагогіка і психологія : сучасний гуманітарний простір». – Київ, 2012. – С. 74 – 75.

13. Горпініч Т. І. Іншомовний текст як об'єкт іншомовного професійно орієнтованого читання майбутніх фармацевтів / Т. І. Горпініч // Матеріали Бердянської сесії I Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Придніпровські соціально-гуманітарні читання». – Бердянськ, 2012. – С. 39 – 41.

14. Горпініч Т. І. Особливості становлення поняття «когнітивний стиль» [Електронний ресурс] / Т. І. Горпініч // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах СНД». – Переяслав-Хмельницький, 2012. – С. 208 – 209. – Режим доступу : http://conferences.neasmo.org.ua/zbirnuk_final_09_2012.pdf.

15. Горпініч Т. І. Особливості відбору текстів для навчання професійно орієнтованого читання / Т. І. Горпініч // Мовна комунікація: наука, культура, медицина: збірник матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції до 55-річчя Тернопільського державного медичного університету імені І. Я. Горбачевського. – Тернопіль : ТДМУ, 2012. – С. 100 – 101.

16. Горпініч Т. І. Специфіка формування навичок і розвитку вмінь професійно орієнтованого читання англійською мовою у студентів-фармацевтів / Т. І. Горпініч // Теория и практика в современной науке : материалы XXVI Международной научно-практической конференции по философским, филологическим, юридическим, педагогическим, экономическим, психологическим, социологическим и политическим наукам. – Горлівка : ФЛП Пантюх Ю. Ф., 2012. – С. 132 – 134.

17. Горпініч Т. І. Психологические аспекты профессионального общения фармацевтов / Т. І. Горпініч // Сучасні соціально-гуманітарні дискурси. Матеріали II всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю : у трьох частинах. – Дніпропетровськ : ТОВ «Інновація», 2012. – Ч. 1. – С. 21 – 24.

18. Горпініч Т. І. Класифікація індивідуально-когнітивних стилів навчання / Т. І. Горпініч // Проблеми інтеграції національних закладів вищої освіти до Європейського освітнього середовища : Збірник матеріалів

Міжнародної науково-методичної конференції. Том 2 «Сучасні підходи до забезпечення якості вищої освіти». – Харків : Вид-во «Форт», 2012. – С. 26 – 28.

19. Горпініч Т. І. Проблема поєднання стилю і методу навчання / Т. І. Горпініч // Науковий вісник інноваційних технологій за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційні наукові технології : передовий світовий досвід». – Том 1. – Кіровоград, 2012. – С. 46 – 50.

20. Горпініч Т. І. Психологічні основи оволодіння іншомовним лексичним матеріалом студентів фармацевтичного профілю [Електронний ресурс] / Т. І. Горпініч // Матеріали VII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах СНД». – Переяслав-Хмельницький, 2013. – С. 152 – 155. – Режим доступу : http://conferences.neasmo.org.ua/zbirnuk_final_01_2013.pdf.

21. Горпініч Т. І. Вплив когнітивних стилів студентів на якість навчання іноземної мови / Т. І. Горпініч // Zbiór raportów naukowych. “Teoretyczne i praktyczne innowacje naukowe”. – Kraków : Sp. z o.o. “Diamond trading group”, 2013. – С. 124 – 126.

22. Горпініч Т. І. Міждисциплінарні знання як чинник формування навичок Іншомовного професійно орієнтованого читання студентів-фармацевтів / Т. І. Горпініч // Zbiór raportów naukowych. “Science: od teorii do praktyki”. – Sopot. – 2013. – С. 104 – 107.

23. Горпініч Т. І. Співвідношення когнітивного стилю та індивідуального стилю діяльності людини / Т. І. Горпініч // Освітній простір. Глобальні, регіональні та інформаційні аспекти : Науково-методичний журнал. – Вип. 11. – Чернівці : Черемош, 2013. – С. 32 – 35.

24. Горпініч Т. І. Комунікативні стратегії медичного дискурсу / Т. І. Горпініч // Кредитно-модульна система організації навчального процесу у вищих медичних (фармацевтичному) навчальних закладах України на новому етапі : матеріали X ювілейної Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю : у 2 ч. – Тернопіль : ТДМУ, 2013. – Ч. 2. – С. 91 – 93.

25. Горпініч Т. І. Особливості врахування міжпівкульної асиметрії головного мозку при навчанні іноземної мови / Т. І. Горпініч // Каразінські читання : Людина. Мова. Комунікація. Тези доповідей XIII наукової конференції з міжнародною участю. – Частина 1. – Харків : Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2014. – С. 74 – 75.

26. Горпініч Т. І. Medical English for Pharmacists: Reading Comprehension / Т. І. Горпініч. – Тернопіль : Посібники і підручники, 2014. – 134 с.

АНОТАЦІЯ

Горпініч Т. І. Методика формування професійної англomовної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів з урахуванням індивідуально-когнітивних стилів навчання. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови). – Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». – Одеса, 2014.

Дисертацію присвячено дослідженню проблеми формування професійної англомовної компетентності у читанні у майбутніх фахівців фармацевтичного профілю з урахуванням індивідуально-когнітивних стилів навчання. У дослідженні визначено сутність поняття «професійна англомовна компетентність у читанні у майбутніх фармацевтів»; окреслено структуру професійної англомовної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів; схарактеризовано особливості автентичних фахових джерел, які є засобом формування професійної англомовної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів; проаналізовано методи формування професійної англомовної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів у вітчизняній та зарубіжній методиці; досліджено поняття «індивідуально-когнітивний стиль навчання»; розглянуто основні підходи до класифікації індивідуально-когнітивних стилів навчання; вивчено вплив функціональної асиметрії головного мозку на процес формування професійної англомовної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів; обґрунтовано доцільність врахування індивідуально-когнітивних стилів «лівопівкульність» та «правопівкульність» у процесі формування професійної англомовної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів. Спроектовано й апробовано лінгводидактичну модель формування професійної англомовної компетентності у читанні у майбутніх фармацевтів з урахуванням індивідуально-когнітивних стилів навчання, відповідну систему вправ та методичні рекомендації щодо її реалізації.

Ключові слова: професійна англомовна компетентність у читанні, індивідуально-когнітивний стиль навчання, лінгводидактична модель, автентичні фахові джерела, підготовка майбутніх фармацевтів, функціональна асиметрія головного мозку.

АННОТАЦИЯ

Горпинич Т. И. Методика формирования профессиональной англоязычной компетентности в чтении у будущих фармацевтов с учетом индивидуально-когнитивных стилей обучения. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика обучения (германские языки). – Государственное учреждение «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского». – Одесса, 2014 .

На основе изучения отечественной и зарубежной психолого-педагогической, лингводидактической литературы определена сущность понятия «профессиональная англоязычная компетентность в чтении у будущих фармацевтов», которая представляет собой комплексную способность воспринимать и осмысливать англоязычный специализированный текст (учебную статью, инструкцию к применению лекарственного средства, рецепт лекарственного средства, научную статью) и использовать полученную информацию в медицинской практике. Установлено, что структура профессиональной англоязычной компетентности в чтении у будущих фармацевтов включает фонетическую, лексическую и грамматическую компетентность, реализация которых осуществляется в процессе чтения

профессиональной фармацевтической литературы. Установлено, что будущему фармацевту чаще всего приходится сталкиваться со следующими фармацевтическими текстами: учебная статья, инструкция к применению лекарственного средства, рецепт лекарственного средства, научная статья.

Ретроспективный анализ методов формирования профессиональной англоязычной компетентности в чтении позволил выявить в них резервные возможности их использования для формирования профессиональной англоязычной компетентности в чтении у будущих фармацевтов, а именно: учет жанровой специфики и прагматики использования специализированных текстов; создание алгоритма использования специализированных источников как средства формирования читательской компетентности у будущих фармацевтов; внедрение системы упражнений по обучению чтению будущих фармацевтов с учетом их индивидуальных психологических характеристик.

Представлены результаты анализа влияния индивидуально-когнитивных стилей обучения студентов на процесс формирования у них профессиональной англоязычной компетентности в чтении. Определено, что понятие «индивидуально-когнитивный стиль» объединяет определенные индивидуальные особенности когнитивной сферы индивида, учет которых оптимизирует работу преподавателя и студента, поскольку, с одной стороны, помогает эффективно выбирать методы и приемы обучения, а, с другой стороны, формировать индивидуальный стиль обучения студента. Доказана необходимость учета индивидуально-когнитивных стилей «правополушарность» и «левополушарность» при обучении иностранному языку, в частности при формировании профессиональной англоязычной компетентности в чтении.

В соответствии с теоретическими основами исследования спроектировано лингводидактическую модель формирования профессиональной англоязычной компетентности в чтении, которая включала три этапа обучения: передтекстовый, направленный на формирование фонетической, лексической и грамматической компетентностей; текстовый, нацеленный на развитие рецептивно-репродуктивных умений чтения аутентичных специализированных источников; послетекстовый, предполагающий развитие продуктивных умений использовать полученные профессиональные знания в медицинской практике. На основе предложенной модели разработана система упражнений, которая состоит из трех групп, соответствующих этапам обучения.

Определены критерии и показатели оценки уровня сформированности профессиональной англоязычной компетентности в чтении у будущих фармацевтов: рецептивный (с показателями: полнота, точность и глубина понимания), репродуктивный (с показателями: степень раскрытия содержания текста и авторской позиции; логическая связность и правильное структурирование высказывания; лексическая и грамматическая правильность речи), продуктивный (с показателями: соответствие содержания высказывания заданной ситуации речи, объем и полнота высказывания; логическая связность

и правильное структурирование высказывания; лексическая и грамматическая правильность речи; стилистическое оформление высказывания).

Эффективность разработанной методики формирования профессиональной англоязычной компетентности в чтении у будущих фармацевтов с учетом индивидуально-когнитивных стилей обучения была проверена и подтверждена в ходе экспериментального обучения.

Ключевые слова: профессиональная англоязычная компетентность в чтении, индивидуально-когнитивный стиль обучения, лингводидактическая модель, аутентичные специализированные источники, подготовка будущих фармацевтов, функциональная асимметрия головного мозга.

RESUME

Horpinich T. I. Methodology of developing future pharmacists' reading competency in professional English on the basis of individual cognitive styles of learning. – Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Pedagogical Studies, Speciality 13.00.02 – Theory and Methodology of Teaching: Germanic Languages. – State Institution “South-Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynskiy”. – Odessa, 2014.

The thesis deals with the issue of developing future pharmacists' reading competency in professional English on the basis of individual cognitive styles of learning. The notion “foreign language reading competency” in the context of future pharmacists' professional training has been defined; the structure of foreign language reading competency of a future pharmacist has been outlined; the linguistic peculiarities of professional pharmaceutical texts have been revealed; the methods of developing future pharmacists' reading competency in professional English have been analyzed; the phenomenon “individual cognitive style of learning” has been revealed; the influence of individual cognitive learning styles on the efficiency of professional communicative competency development has been studied; the advantages of considering right and left hemispheres dominance as individual cognitive styles of learning in the process of developing future pharmacists' reading competency in professional English have been grounded. The linguodidactic model of developing future pharmacists' reading competency in professional English and the corresponding system of exercises have been elaborated. The criteria, evaluative indicators and levels of developing reading competency in professional English have been defined. The effectiveness of the suggested methodology has been verified and confirmed in the course of experimental teaching.

Keywords: reading competency in professional English, individual cognitive style of learning, linguodidactic model, authentic specialized sources, future pharmacists' training, functional brain asymmetry.

Підписано до друку 22.05.2014 р. Формат 60×90 1/16.
Папір друк. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 0,9
Наклад 100 прим.

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка.
46027, м. Тернопіль, вул. М. Кривоноса, 2.

